

Fazekas Judit*

Történeti áttekintés a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. és 2013. évi V. törvények kodifikációjáról

Lenkovics Barnabás professzor munkásságának – a dologi jog mellett – meghatározó kutatási területe a polgári jog dogmatikája. Tanulmányaiban és tankönyveiben nagy hangsúlyt kapott a polgári jog történeti fejlődésének, rendszerének, alapelveinek vizsgálata. Szemináriumi tanítványaként köszönettel tartozom azért, hogy olyannyira megszerettem a polgári jogot, hogy az ELTE Jogi Karán folytatott tanulmányaim befejezése után egyetemi oktató lettem az akkor alakuló miskolci Jogi Kar Polgári Jogi Tanszékén. Tisztelegve Lenkovics Barnabás munkássága előtt, a tanulmánykötetben – kiemelendő a polgári jog történeti fejlődésének fontosságát – röviden áttekintem az 1959-es és a 2013-as Polgári Törvénykönyvek kodifikációjának folyamatát.¹

1. A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény kodifikációja

1.1. A Ptk. kodifikációjának előkészítése

A Polgári Törvénykönyv megalkotásának terve a szocialista jogrendszer kialakításának időszakában, az 1950-es évek elején került napirendre. A Minisztertanács 1953 decemberében az 514/15/1953. MT határozatával kormánybizottságot állított fel a Polgári Törvénykönyv tervezetének előkészítésére. A

---

* Dékán, egyetemi tanár, Széchenyi István Egyetem Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Kar, Polgári Jogi és Polgári Eljárásjogi Tanszék.

¹ A tanulmány rövidített átdolgozása „A magánjog fejlődése és kodifikálása Magyarországon” (társszerző: Nótári Tamás) című bevezető írás, szerző által írt 6. pontjának. In OSZTOVITS ANDRÁS szerk.: *Ptk. Nagykommentár*. I. kötet. Budapest, 2014, Opten Kiadó, 15–79.

kormánybizottság elnöke Erdei Ferenc igazságügy-miniszter volt, tagjai pedig neves jogtudósok – Nizsalovszky Endre akadémikus, egyetemi tanár, Világhy Miklós egyetemi tanár, Rudolf Lóránt egyetemi tanár és a Jogtudományi Intézet igazgatója Vas Tibor – és gyakorlati szakemberek, köztük a Legfelsőbb Bíróság elnöke, Molnár Erik, Czakó Kálmán legfőbb ügyész, Lakatos Imre, a Budapest Megyei Bíróság elnöke, valamint a minisztériumok és a szakszervezet képviselői. A törvény-előkészítő munka befejezését 1954. szeptember 30-i határidőre tűzte ki a Minisztertanács. A Kormánybizottság 1954 elején kezdte meg a törvény-előkészítő munkát, melybe bevonták a Jogtudományi Intézetet, a budapesti, pécsi, szegedi jogi karokat, a Közgazdaság-tudományi Egyetem Jogi Tanszékét, és az állami szerveket (minisztériumokat, bíróságokat, ügyészséget).

A polgári jogi kodifikációval kapcsolatos koncepcionális elképzelések, tanulmányok és vitaanyagok az 1953-ban elindított Magyar Jog című szakfolyóiratban és a Jogtudományi Közlönyben jelentek meg. Az 1955 és 1960 közötti időszakban számos publikáció született a kodifikációs munkába bevont jogtudósok, így Eörsi Gyula,² Világhy Miklós,³ Kemenes Béla⁴ tollából. Tanulmányokat írt a vitában Nizsalovszky Endre,⁵ Csanádi György,⁶ Farkas József,⁷ Weiss Emília⁸ és Mádl Ferenc.⁹ Ugyancsak jelentősen hozzájárultak a kodifikációs munkához az Igazságügyi Minisztérium törvény-előkészítéssel foglalko-

---

² Lásd EÖRSI GYULA: A Ptk. rendszerének felelősségi rendszeréről. *Magyar Jog*, 1957. 11. sz. 310–313.; EÖRSI GYULA: A Polgári Törvénykönyv Tervezetének vitájához. *Jogtudományi Közlöny*, 1958. 1–2. sz. 1–6.; EÖRSI GYULA: Szocialista polgári jogunk továbbfejlődésének egyes problémái. *Jogtudományi Közlöny*, 1959. 5. sz. 193–204.; EÖRSI GYULA: A Magyar Népköztársaság Polgári Törvénykönyvének életbelépéséhez. *Jogtudományi Közlöny*, 1960. 6. sz. 312–319.

³ Lásd VILÁGHY MIKLÓS: Az öröklési jog elvi kérdései a Polgári Törvénykönyv tervezetében. *Jogtudományi Közlöny*, 1958. 5. sz. 142–151.; VILÁGHY MIKLÓS: A túlélő házastárs öröklésének kérdései a Ptk. tervezetében. *Magyar Jog*, 1958. 4. sz. 112–115.; VILÁGHY MIKLÓS: A polgári jog szocialista elveinek alakulása a felszabadulás óta. *Jogtudományi Közlöny*, 1960. 7–8. sz. 349–361.

⁴ KEMENES BÉLA: A szerződésszegésért való felelősség kodifikációs elvi kérdései. *Jogtudományi Közlöny*, 1955. 12. sz. 738–757.; KEMENES BÉLA: A többek károkozásának vitás kérdései a Ptk. tervezet tükrében. *Magyar Jog*, 1958. 2. sz. 50–56.; KEMENES BÉLA: A Ptk. hatálybalépéséről. *Magyar Jog*, 1960. 4. sz. 119–123.

⁵ Lásd NIZSALOVSZKY ENDRE: Öröklési jogi gondolatok de lege ferenda. *Magyar Jog*, 1956. 9. sz. 273–277.; NIZSALOVSZKY ENDRE: A Ptk. tervezet és a tisztességtelen verseny. *Magyar Jog*, 1958. 12. sz. 360–365.; NIZSALOVSZKY ENDRE: Az állam javára marasztalás visszatérítés helyett. *Magyar Jog*, 1958. 3. sz. 75–79.

⁶ Lásd CSANÁDI GYÖRGY: A szerződésszegés a Polgári Törvénykönyv tervezetében. *Jogtudományi Közlöny*, 1958. 6. sz. 206–215.; CSANÁDI GYÖRGY: A teljesítés szabályai a Polgári Törvénykönyv tervezetében. *Jogtudományi Közlöny*, 1958. 5. sz. 151–158.

⁷ Lásd FARKAS JÓZSEF: Eljárásjogi észrevételek a Polgári Törvénykönyv tervezetere. *Jogtudományi Közlöny*, 1958. 3–4. sz. 106–112.

⁸ Lásd WEISS EMÍLIA: Megjegyzések a Ptk. tervezetének 316. §-ához. *Magyar Jog*, 1957. 11. sz. 313–318.; WEISS EMÍLIA: A forgalombiztonság védelme a Ptk. tervezetében. *Magyar Jog*, 1959. 5. sz. 147–152.

⁹ Lásd MÁDL FERENC: A méltányosság két oldala és a Polgári Törvénykönyv Tervezete. *Jogtudományi Közlöny*, 1958. 5. sz. 159–170.

zó tanácsosai és a bírák. A teljesség igénye nélkül utalni kell Bacsó Jenő,¹⁰ Zoltán Ödön,¹¹ Benedek Károly, Diósy György,¹² Ujlaki László,¹³ Kertész István,¹⁴ Kiss Géza¹⁵ munkáira. A törvénytervezet szövegét az Igazságügyi Minisztérium Törvény-előkészítő Főosztálya készítette, és egy háromtagú szövegezési bizottság ellenőrizte. Az ily módon átvizsgált szövegtervezeteket a kodifikációs Kormánybizottság tárgyalta meg és fogadta el. A törvénytervezet 1956 szeptemberére készült el, az erről szóló jelentést a Kormány a 2180/1956. (X. 18.) MT határozattal elfogadta, és felhatalmazta az igazságügy-minisztert, hogy a törvénytervezetet az Országgyűlés következő ülészakán nyújtsa be, valamint javasolta, hogy az OGY Jogi Igazgatási és Igazságügyi Bizottsága bocsássa a tervezetet vitára az állami és társadalmi szervek, valamint a jogászság körében.

A törvénytervezet társadalmi vitájára az 1956-os forradalom következtében nem került sor. A törvény-előkészítés 1957-ben az igazságügy-miniszter vezetésével egy új összetételű, szűkebb bizottság keretében folytatódott, aminek eredményeként elkészült a Polgári Törvénykönyv második tervezete, amelyet 1957. szeptember 13-án a 3402/1957. (IX. 13.) sz. határozattal a Kormány vitára bocsátott, egyben hatályon kívül helyezte a 2180/1956. (X. 18.) határozatát. A Kormány célja az volt, hogy a szakemberek minél széles körben megismerjék és véleményt nyilvánítsanak a tervezetről. Az egyeztetések és a vita megszervezését és lebonyolítását a kormányhatározat az Igazságügyi Minisztérium feladatkörébe utalta, és felkérte a minisztériumot, hogy szorosan működjön együtt a Magyar Jogász Szövetség és a Hazafias Népfront országos és helyi szerveivel. Az ankétokat elsősorban a megyei bíróságok székhelyein és a fővárosban rendezték. A fél évig tartó, kiterjedt vita az elméleti és gyakorlati szakemberek széles körének véleménynyilvánítását lehetővé tette. Ezekről a vitákról a Magyar Jog című jogi folyóirat a „Szemle” rovatban rendszeres beszámolókat tett közzé.¹⁶ Az észrevételek feldolgozását egy erre létrehozott bi-

---

¹⁰ Lásd BACSÓ JENŐ: A jogképesség és a cselekvőképesség kérdései a Polgári Törvénykönyv tervezetében. *Jogtudományi Közlöny*, 1958. 3–4. sz. 80–89.

¹¹ Lásd ZOLTÁN ÖDÖN: Ismét a Ptk. tervezetének felelősségi rendszeréről. *Magyar Jog*, 1958. 4. sz. 109–112.; ZOLTÁN ÖDÖN: A jogellenes károkozásért való felelősség a Ptk. tervezetében. *Magyar Jog*, 1957. 10. sz. 280–285.

¹² Lásd DIÓSY GYÖRGY: Három észrevétel a Ptk. tervezete öröklési jogi részéhez *Magyar Jog*, 1958. 3. sz. 81–83.

¹³ Lásd UJLAKI LÁSZLÓ: Gondolatok az elévülésről a Ptk. tervezetével kapcsolatban. *Magyar Jog*, 1958. 2. sz. 47–49.

¹⁴ KERTÉSZ ISTVÁN: Vagyoni kárpótlás nem vagyoni hátrányért. *Jogtudományi Közlöny*, 1958. 3–4. sz. 89–95.

¹⁵ KISS GÉZA: Észrevételek a Magyar Népköztársaság polgári törvénykönyvének bevezető rendelkezéseire. *Jogtudományi Közlöny*, 1958. 6. sz. 198–206.; KISS GÉZA: Észrevételek a Magyar Polgári Törvénykönyv tervezete kötelmi jogának általános részéhez. *Jogtudományi Közlöny*, 1958. 7–8. sz. 261–272.

¹⁶ Lásd ezekről Magyar Jog Szemle: A Ptk. tervezetének vitája. *Magyar Jog*, 1958. 2. sz. 56–60.; Szemle: A Ptk. tervezetének vitája. *Magyar Jog*, 1958. 3. sz. 89–93.; Szemle: A Ptk. tervezetének vitája. *Magyar Jog*, 1958. 4. sz. 120–123.; Szemle: A Ptk. tervezetének vitája. *Magyar Jog*, 1958. 5. sz. 153–157.; Szemle: A Ptk. tervezetének vitája. *Magyar Jog*, 1958. 6. sz. 182–185.; Szemle: A Ptk. tervezetének vitája az Állam- és Jogtudományi Intézetben. *Jogtudományi Közlöny*, 1958. 3–4. sz. 129–132.

zottság végezte, majd ezt követően egy háromtagú szövegező bizottság készítette el. A tervezetbe az észrevételekből sok új javaslat, illetőleg kiegészítés is bekerült, melynek következtében az 1957-es első tervezethez képest a végleges tervezet mintegy negyven szakasszal bővült. Az észrevételek hatására változott az elévülési idő öt évre, az eredetileg javasolt három évről. Az elbirtoklás ideje az eredetileg javasolt öt év helyett tíz év lett, új rendelkezésként pedig bekerül a tervezetbe az állatszavatosság és a mezőgazdasági termékértékesítési szerződés. A Kormány az elkészült törvényjavaslatot 1959 júniusában fogadta el és küldte meg az Országgyűlésnek.

A Polgári Törvénykönyvről szóló törvényjavaslat tárgyalását 1959. július 30-án kezdte meg az Országgyűlés. Az igazságügy-miniszter expozéjában a Polgári Törvénykönyv megalkotásának szükségességét történelmi, gazdasági és jogpolitikai érvekkel támasztotta alá. Történelmi adósságnak nevezte a Polgári Törvénykönyv megalkotását, melyet az ősiség teljes és tökéletes eltörlésének alapján álló polgári törvénykönyv elkészítéséről szóló 1848. évi XV. törvény cikk elfogadásától több mint száz éven keresztül – több kísérlet ellenére – sem tudott a „burzsoá feudális uralkodó osztály” megvalósítani. A Polgári Törvénykönyv megalkotása során az a jogpolitikai cél érvényesült, hogy a szocialista jogrendszer elvi alapjain álló egységes törvénykönyvet fogadjon el az Országgyűlés, amely a formai és tartalmi szempontból is alkalmatlanná vált, széttagolt, szokásjogi alapokon nyugvó magánjog helyébe lép. Ugyancsak tudatos kodifikációs cél volt, hogy a szabályozás ne legyen túlságosan részletező, kazuisztikus. Erre tekintettel a törvénytervezet 685 §-ból állt, ami összehasonlítva a történeti előzményként értékelhető Magánjogi Törvényjavaslat 2100 §-val és a kontinentális jogrendszerek (német BGB, francia Code Civil stb.) polgári törvénykönyveivel valóban karcsúnak mondható. A törvényjavaslat kifejezett célkitűzése volt, hogy csak a leggyakoribb és legfontosabb polgári jogi viszonyokat szabályozza, megfeleljen a szocialista állam jogpolitikai, gazdasági és társadalompolitikai törekvéseinek, kifejezésre juttassa a szocialista erkölcs és együttélés követelményeit, és széles körben adjon lehetőséget a bíróságnak a jogszabály értelmezésére.

A Polgári Törvénykönyv elfogadása rekordgyorsasággal történt, mivel a törvényjavaslat előterjesztésekor a miniszter kérte, hogy a Parlament az általános és a részletes vitát együtt folytatassa le, illetőleg a tervezetet a jogi és igazságügyi bizottság által javasolt módosításokkal együtt fogadja el. Az Országgyűlés egyetértett az együttes tárgyalással, és a részletes vita végén 1959. július 30-án elfogadta a Magyar Népköztársaság Polgári Törvénykönyvéről szóló 1959. évi IV. törvényt. A Polgári Törvénykönyvet a hatálybalépésről és végrehajtásáról szóló 1960. évi 11. tvr. (Ptké.) 1960. május 1-jén léptette hatályba. Ezzel egyidejűleg a Ptké. 5. §-a megtiltotta a Ptk. hatálybalépése előtti bírói gyakorlatban kialakult jogelvek használatát a Ptk. rendelkezéseinek értelmezésére, továbbá a Ptk. hatálybalépésével hatályát veszítette a Ptk. által szabályozott területen a Legfelsőbb Bíróság által hozott valamennyi polgári jogi tartalmú, kötelező erejű iránymutató döntés (elvi döntés, elvi megállapítás), a Legfelsőbb Bíróság által hatályában fenntartott valamennyi polgári jogi tartalmú teljesülési határozat, jogegységi döntvény és elvi határozat és valamennyi polgári jogi tartalmú kollégiumi állásfoglalás. Nem érintette a Ptk. hatálybalépése a Központi Döntőbizottság elvi határozatainak érvényét, kivéve

azokat, amelyek a Ptk. rendelkezéseivel ellentétes jogszabályon alapulnak. Ez a rendelkezés a törvény hatályba lépése előtti és utáni polgári jogi bírói gyakorlat jogfolytonosságát gyakorlatilag megszüntette.

1.2. Az 1959. évi IV. Polgári Törvénykönyv eredeti szerkezete és tartalma

A törvény szerkezete az 1959-es állapothoz képest, a több mint 50 év alatt lényegét illetően nem sokat változott. A törvény az 1959. augusztus 11-i kihirdetésekor (Magyar Közlöny 1959/82. (VIII. 11.) 685 §-ból öt fő részből – Bevezető Rendelkezések (1–7. §), Személyek (8–87. §), Tulajdonjog (88–197. §), Kötelmi jog (198–597. §), Öröklési jog (598–685. §) – és ezen belül 59 fejezetből (I–LIX) állt. A törvény utolsó, 685. §-a nem került önálló részbe, hanem az Öröklési jogról szóló Ötödik rész utolsó szakaszaként „Zárórendelkezés” címmel szabályozta a törvényt. A Törvénykönyv a szorosán vett polgári jog egészét átfogta, azzal, hogy a Ptk. 84. §-a a szellemi alkotásokhoz fűződő jogok (szerzői, találmányi, újítói jog, védjegy- és mintaoltalom) szabályozását külön törvényekre utalta. Nem tartalmazta a törvény a tágabb értelemben vett magánjogból a családjogot és a munkajogot.

A Bevezető rendelkezések 1–7. §-ai a törvény célját, az alapelveket, az utaló magatartásra vonatkozó szabályokat és a polgári jogi igényérvényesítésre főszabályként biztosított bírósági út elvét rögzítette. A polgári jog szocialista alapelveként határozta meg a törvény a szükségletkielégítés elvét [1. § (1)], a személy védelmének elvét (a személyhez fűződő és vagyoni jogok, az alanyi jogok és törvényes érdek védelme) (Ptk. 2. §), a tulajdon védelmének elvét (ezen belül a társadalmi tulajdon fokozott oltalmának elvét) (Ptk. 3. §), az értelmezési alapelveket [Ptk. 1. § (2)], a rendeltetésszerű, szabad joggyakorlás elvét [2. § (2)]. Ugyancsak a Bevezető rendelkezések tartalmazták a jogok gyakorlására és kötelezettségek teljesítésére vonatkozó szabályokat (Ptk. 4. §). Ezek között a társadalmi és egyéni érdek összhangjának elvét, a szocialista együttélés és együttműködés követelményét, a nemo suam turpitudinem allegans auditur szabályát és a joggal való visszaélés tilalmát.

Az 1959-s Ptk. Személyekről szóló Második része 4 címben – Az I. cím az „Ember, mint jogalany”, a II. cím az „Állam, mint jogalany”, a III. cím a „Jogi személyek”, a IV. cím pedig „A személyek polgári jogi védelme” – foglalta össze a polgári jog alanyaira vonatkozó rendelkezéseket.

A törvény Harmadik része a tulajdonjogi normákat tartalmazta. Az I. cím a tulajdonjog általános szabályairól szólt, a II. cím a társadalmi tulajdonra és a társadalmi tulajdon egyes formáira (állami és szövetkezeti) vonatkozó speciális rendelkezéseket, a III. cím pedig a birtok és birtokvédelem szabályait ölelte fel.

A Polgári Törvénykönyv Negyedik része a Kötelmi jogi normákat foglalta egységbe. Az I. cím a szerződések általános rendelkezéseit, a II. cím a szerződésen kívüli károkozásért való felelősség és a jogonalap nélküli gazdagodás sza-

bályait, a III. cím az egyes szerződéseket tartalmazta. A Ptk. XXXV. fejezete külön szerződéstípusként nevesítette a tervszerződéseket (397–409. §). A mai mezőgazdasági termékértékesítési szerződés elődje pedig a XXXVI. fejezetben szabályozott termelési és terményértékesítési szerződés volt.

A törvény Ötödik része az Öröklési jogot és a Zárórendelkezést foglalta magába. Az öröklési jogi rész I. címe az öröklési jog általános szabályait, a II. cím a törvényes öröklés, a III. cím a végintézkedésen alapuló öröklés rendjét szabályozta. A IV. cím a kötelesrészre, az V. cím pedig az öröklés joghatásaira vonatkozó rendelkezéseket tartalmazta.

Az Ötödik rész utolsó, 685. §-a a Zárórendelkezés címet viselte. E szakasz a Ptk. elfogadásakor mindössze azt mondta ki, hogy a törvény hatálybalépéséről és a szükséges átmeneti rendelkezések megállapításáról külön jogszabály rendelkezik. Nem tartalmazott a Ptk. 1959-es állapotában értelmező rendelkezéseket. Ezek a Ptk. 1977-es novelláris módosításakor kerültek be a törvénybe.

1.3. A Ptk. módosításai

A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény hatályba lépésének időpontját, 1960. május 1-jét követően több mint 110 alkalommal módosult. A módosítások nagy száma ellenére a Törvénykönyv stabil törvénytűnek minősült. Különösen igaz ez a megállapítás a törvény első időszakára, mivelhogy az elfogadását követően több mint öt évig nem módosult. Az első módosítás – az 1965. évi 15. tvr-rel – a Ptk.-t egy új 183/A. §-sal egészítette ki. Az új rendelkezés – az állam javára történő kisajátítás szabályainak alkalmazásával – lehetővé tette ingatlanoknak szövetkezetek javára történő kisajátítását is. Ezt követően, az 1968-as gazdasági reform eredményeként a gazdasági viszonyokban bekövetkezett változások, majd az 1989-ben elindult politikai és gazdasági rendszerváltás, az 1990-es évek végétől pedig az Európai Unióhoz való csatlakozás tették szükségessé a Törvénykönyv egyre gyakoribb módosítását. A módosítások időbeli eloszlását vizsgálva annyit megállapíthatunk, hogy amíg a törvény első 20 évében mindössze tizenegyszer módosult, a módosítások gyakorisága az évek múlásával egyre nőtt. A rendszerváltás 10 éve alatt, 1989–2000 között, negyvenhat esetben, az utolsó 10 évben (2003–2013 között) pedig összesen 40 esetben (évente 3-4 alkalommal is) módosították a törvényt kisebb-nagyobb mértékben. A módosítások többféle szempontból osztályozhatók. Megkülönböztethetjük az ún. novelláris módosítást, amely az egész törvényt átfogóan érintette vagy kódexbe foglalt normák nagy terjedelmű módosítását jelentette. E körbe sorolható az első Ptk. Novella, az 1977. évi IV. törvény vagy a Ptk. tulajdoni rendszerének átfogó módosítására irányuló 1991. évi XIV. törvény. A módosítások másik csoportjába a Ptk. egy-egy részterületére vagy egy-egy rendelkezésére vonatkozó kisebb terjedelmű módosítások tartoztak. A módosítások céljukat tekintve többségükben gazdasági vagy jog-

politikai változást szolgáltak, illetőleg – különösen a '90-es évektől – alapjogi követelményeknek való megfelelést vagy jogharmonizációs célt követtek.

2. A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény kodifikációja

2.1. Az új Ptk. kodifikációjának előkészítése

Az 1959-es Ptk. „megújításának” gondolata már a rendszerváltás kezdeti időszakában, 1989-ben megkezdődött. Első lépésként 1989-ben, az akkori igazságügy-miniszter, Kulcsár Kálmán létrehozott egy Kodifikációs Bizottságot a polgári jogi joganyag felülvizsgálatára és a Polgári Törvénykönyv rekodifikációjának előkészítésére. A Harmathy Attila és Vékás Lajos professzorok vezetésével létrejött Kodifikációs Bizottság segítette a Polgári Törvénykönyv szabályainak tematikus felülvizsgálatát, amely – mint, ahogy azt a tanulmányunk 6. pontjában elemeztük – az 1990-es években több lépcsőben meg is történt.

A polgári jogi reform második lépéseként a Kormány 1998-ban elfogadta a Polgári Törvénykönyv átfogó korszerűsítésére irányuló munkálatok megkezdéséről szóló 1050/1998. (IV. 24.) kormányhatározatot azzal a kifejezett céllal, hogy egy korszerű, a nemzetközi gyakorlatnak és elvárásoknak megfelelő új Polgári Törvénykönyvet alkossanak, amely a gazdaság alkotmányaként a civilisztika alaptörvénye lesz. A kormányhatározat visszautalt a rendszerváltás első évtizedének polgári jogi reformjára, rögzítve, hogy „Az új Ptk. legyen az 1990-től készült törvények szintézisével a civilisztika terén a rendszerváltás folyamatának egyfajta kodifikációs lezárása, összegzése.”

A kormányhatározat értelmében a rekodifikációs munka irányítására létrehozták a Polgári Jogi Kodifikációs Főbizottságot, amelynek vezetője 1999-ig Harmathy Attila volt, majd alkotmánybíróvá választását követően az 1061/1999. (V. 28.) kormányhatározattal Vékás Lajos professzor került kinevezésre, tagjai pedig a miniszterelnöki hivatal vezető miniszter, az igazságügy-miniszter, a Legfelsőbb Bíróság elnöke, a legfőbb ügyész, a Magyar Jogászegylet elnöke, a Magyar Ügyvédi Kamara elnöke, a Magyar Országos Közjegyzői Kamara elnöke voltak. A Főbizottság tagja volt még Sáriné Simkó Ágnes miniszteri biztos és a Főbizottság titkára Kisfaludi András egyetemi tanár.

A kormányhatározat elrendelte a tematikus munkacsoportok és a Polgári Jogi Kodifikációs Szerkesztőbizottság létrehozását. Ez utóbbi feladata volt, hogy a munkacsoportok által elkészített javaslatok alapján kidolgozza az új polgári jogi Kódex koncepcióját. A Szerkesztőbizottság tagjai voltak Harmathy Attila (1999. május 28-ig), Vékás Lajos, Boytha György, Gadó Gábor, Lábady

Tamás, Petrik Ferenc, Sárközy Tamás, Weiss Emilia, Zlinszky János, Sáriné Simkó Ágnes és Kisfaludi András.

Az új Polgári Törvénykönyv koncepcióját a Főbizottság 2001. november 8-i ülésén elfogadta, illetőleg nyilvános vitára bocsátását javasolta. Az új Ptk. Koncepcióját a Kormány az 1009/2002. (I. 31.) kormányhatározattal fogadta el, és egyben elrendelte a koncepció Magyar Közlönyben történő közzétételét.¹⁷ A széles körű szakmai vita lezárulta után a Szerkesztőbizottság 2002-ben átdolgozta a Koncepciót, melyet a Főbizottság 2002. november 18-i ülése – az új Ptk. tervezetének Tematikájával kiegészítve – elfogadott. A Tematika a normaszöveg kidolgozását volt hivatott segíteni. Az új Polgári Törvénykönyv Koncepcióját a Kormány az 1003/2003. (I. 25.) számú Kormányhatározattal fogadta el, amelynek mellékleteként a Koncepció megjelent a Magyar Közlöny 2003. évi 8. szám II. kötetében. Az új Polgári Törvénykönyv Koncepciója és szabályozási Tematikája 2003 februárjában szintén megjelent a Közlöny különszámaként.

2.2. Az új Ptk. első, ún. szerkesztőbizottsági vitatervezete

A Koncepció és Tematika nyújtotta „vezérfonal”, valamint a munkacsoportok javaslatainak alapulvételével a Kodifikációs Szerkesztőbizottság első vitára alkalmas tervezete Vékás Lajos professzor vezetésével, együttműködve az IRM Polgári Jogi Kodifikációs Főosztályával 2006-ra készült el. A tervezetet és indokolását az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium (IRM) és a Szerkesztőbizottság – feltéve a tervezetet az IRM honlapjára – nyilvános vitára bocsátotta. A 2007 első félévéig tartó széles körű egyeztetésben részt vettek a jogász hivatásrendek szakmai kamarái, az egyetemek polgári jogi tanszékei, tudományos intézetek, a Magyar Jogász Egylet országos és területi szervei, a minisztériumok és országos hatáskörű szervek, a Pécsi Ítéltábla, a Szegedi Ítéltábla és magánszemélyek is. A beérkezett észrevételek és jobbitó javaslatok feldolgozását a tervek szerint a Szerkesztőbizottság Vékás Lajos professzor vezetésével és az IRM Polgári Jogi Kodifikációs Főosztályával, a Kódex szerkezetéhez igazodóan kívánta elvégezni, és az ütemezés szerint 2007 végére készült volna el az átdolgozott szerkesztőbizottsági tervezet.

2.3. Az IRM Javaslat és a 2009. évi CXX. törvény

2007. augusztus 30-án az igazságügy-miniszter a – Kormány felhatalmazása alapján – átvette a törvénytervezet „hivatalos” normaszövegének elkészítését,

---

¹⁷ *Magyar Közlöny*, 2002. 15. sz. II. kötet, 2002. január 31.

valamint a közigazgatási egyeztetés és kormányzati feladatok összehangolását. Ezzel a Kodifikációs Főbizottság, valamint a Szerkesztőbizottság további feladata megszűnt. Vékás Lajos a Kormánykabinet döntésével kapcsolatban úgy fogalmazott, hogy „2007. augusztus 30-án – mielőtt a Szerkesztőbizottság a vitatervezetre beérkezett észrevételeket és javaslatokat értékelni tudta volna, és annak alapján a vitatervezetet átdolgozta és véglegesítette volna – az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium civilisztikai szakállamtitkára – a Kormánykabinet döntésére hivatkozva – tájékoztatta a Főbizottság elnökét, hogy a vitatervezet alapján a Kormánynak benyújtani kívánt tervezetet az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium készíti el. A Kormány az 1050/1998. (IV. 24.) Korm. határozatot nem helyezte ugyan hatályon kívül, de a Kormánykabinet döntése alapján a Szerkesztőbizottság elnökének és tagjainak felelőssége a kodifikáció további menetéért megszűnt.”¹⁸ Mindazonáltal a Szerkesztőbizottság folytatta a megkezdett kodifikációs munkát, és a hivatalos IRM Javaslatlal párhuzamosan elkészítette a 2006-ban közzétett szerkesztőbizottsági vitatervezet átdolgozott változatát, az ún. Szakértői Javaslatot, amely ún. magántervezetként 2008-ban a CompLex Kiadónál jelent meg.¹⁹

A Szakértői Javaslatot nagy érdeklődés közepette a Magyar Tudományos Akadémián mutatták be 2008. március 31-én, amelyen a Főbizottság és a Szakértői Javaslat megírásában közreműködők mellett többek között részt vett Sólyom László köztársasági elnök, Mádl Ferenc volt köztársasági elnök, Vizi E. Szilveszter, az MTA elnöke és Draskovics Tibor igazságügyi és rendészeti miniszter is. Vékás Lajos a Szakértői Javaslat közzétételének legfőbb célját abban látta, hogy „a lehető legtöbb kérdésben jótékonyan befolyásolják a törvényhozás további menetét”, valamint azt is szándékolták a szerzők, hogy „a közel évtizedes munka eredménye – amelyhez számtalan bíró, ügyész, ügyvéd más gyakorlati jogász és egyetemen oktató kolléga adott felbecsülhetetlen hozzájárulást – ne maradjon ismeretlen az utókor számára”.²⁰

Az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium az új Polgári Törvénykönyv első hivatalos tervezetét 2007. október 29-én az IRM honlapján közzétevve bocsátotta nyilvános vitára, és nyitotta meg a széles körű véleményezés lehetőségét.

A benyújtott vélemények alapján véglegesített ún. második IRM Javaslat 2008. március 25-re készült el, és a lefolytatott egyeztetést követően a Kormány 2008. május 28-án fogadta el. Az IRM Javaslat és a Szakértői Javaslatot összehasonlító válasz-tanulmányában Gadó Gábor szakállamtitkár rámutatott, hogy „a Szakértői Javaslat és az IRM Javaslat szemlélete, az új Polgári Törvénykönyv szerepére, rendeltetésére vonatkozó jogpolitikai megközelítése az alapvető kérdésekben nem tér el egymástól. Megjegyzendő, hogy a Szakértői Javaslat – eltekintve attól, hogy a teljes társasági jogi joganyagot beépítette

¹⁸ VÉKÁS LAJOS: Az új Ptk. Szakértői Javaslatának elvi kérdései. *Magyar Jog*, 2008. 2. sz. 65–66.

¹⁹ VÉKÁS LAJOS szerk.: *Szakértői Javaslat az új Polgári Törvénykönyv tervezetéhez*. Budapest, 2008, CompLex Kiadó. A szerzők: Boytha György, Burger László, Csehi Zoltán, Csizmazia Norbert, Faludi Gábor, Gárdos István, Gárdos Péter, Grafl-Fülöp Gyöngyi, Jójárt Eszter, Kemenes István, Kisfaludi András, Körös András, Lábady Tamás, Makai Katalin, Menyhárd Attila, Pajor-Bytomski Magdalena, Székely László, Szilas Péter, Vékás Lajos.

²⁰ VÉKÁS: *i. m.* (2008), 66.

a tervezetbe – érdemben igen csekély mértékben tér el a 2007 első felében a Kodifikációs Bizottság és az IRM által közösen egyeztetésre bocsátott tervezettől.²¹

A Polgári Törvénykönyvről szóló T/5949-es számú törvényjavaslatot a Kormány az Országgyűlésnek 2008. június 5-én nyújtotta be. A Ptk. törvényjavaslat általános vitája 2008. szeptember 16-án kezdődött meg, és 2008. december 9-én zárult le. A törvényjavaslat eredetileg április végére tervezett zárószavazását az igazságügy-miniszter kezdeményezésére elhalasztották azal az indokkal, hogy a Kodifikációs Szerkesztőbizottságnak legyen ideje a Javaslat áttekintésére. A Kodifikációs Szerkesztőbizottság vezetője, Vékás professzor, a törvényjavaslatot nem tartotta támogathatónak, és az Országgyűlés elnökéhez írt levélben hangsúlyozta, hogy a normaszöveg csak megfelelő átdolgozással tehető elfogadásra alkalmassá.

Végül is a zárószavazásra 2009. szeptember 21-én került sor. Az új Polgári Törvénykönyv Első és Második Könyvének hatálybalépését az 1959. évi IV. törvénnyel elfogadott Ptk. hatálybalépésének ötvenedik évfordulójára, 2010. május 1-re tervezték, míg a Kódex többi könyvei 2011. január 1-jén léptek volna hatályba. Az Országgyűlés által elfogadott törvényt 2009. szeptember 28-án küldték meg Sólyom László köztársasági elnöknek kihirdetésre, aki azonban nem írta alá, hanem 2009. október 13-án megfontolásra visszaküldte az Országgyűlésnek. A köztársasági elnök részletesen kifejtette aggályait mind a törvényjavaslat tartalmi, mind kodifikációs hiányosságait illetően, és kifejtette, hogy álláspontja szerint a „*normaszöveg nem méltó arra, hogy jelenlegi formájában a Magyar Köztársaság polgári jogi kódexévé váljon*”. Az Országgyűlés 2009. november 9-én, a köztársasági elnök javaslataiban szereplő néhány pontosító módosítással újra elfogadta a törvényt. A 2009. évi CXX. törvényt 2009. november 20-án hirdették ki a Magyar Közlönyben.²² A köztársasági elnök első változatában ugyancsak megfontolásra visszaküldte a Polgári Törvénykönyvről szóló 2009. évi CXX. törvény hatálybalépéséről és végrehajtásáról szóló törvényt (új Ptké.), melyet a Parlament 2009. december 14-én fogadott el. Sólyom László nem értett egyet a Kódex lépcsőzetes hatálybaléptetési szabályaival, nem találta megfelelőnek a biztosított felkészülési időt. Az Országgyűlés által változatlan formában elfogadott, a Polgári Törvénykönyvről szóló 2009. évi CXX. törvény hatálybalépéséről és végrehajtásáról szóló 2010. évi XV. törvény 1. §-ának (1) bekezdését, valamint a 208. §-át az Alkotmánybíróság 51/2010. (IV. 28.) határozata – az új szabályok alkalmazásához szükséges, „kellő” felkészülési idő hiányára és ezzel összefüggésben a jogbiztonság súlyos veszélyeztetésére hivatkozással – alkotmányellenesnek minősítette, és megsemmisítette.

A Polgári Törvénykönyvről szóló 2009. évi CXX. törvénynek jogrendszerből való teljes „kiiktatását” – beteljesítve a Fidesz által a parlamenti vitában tett, a törvény visszavonására irányuló ígéretet – a Kormány 1129/2010. (VI. 10.) határozata alapján előkészített és az Országgyűlés által 2010. július 5-én elfogadott 2010. évi LXXIII. törvény végezte el, amely 1. §-ában úgy rendelkezett,

---

²¹ GADÓ GÁBOR: *Eltérő és egyező álláspontok az új Ptk. előkészítése során.* *Magyar Jog*, 2008. 6. sz. 385.

²² *Magyar Közlöny*, 2009. szeptember 169. sz.

hogy „A Polgári Törvénykönyvről szóló 2009. évi CXX. törvény nem lép hatályba”. A törvényi indokolás szerint ennek külön törvényben történő kimondására a jogbiztonság és a jogpolitikai célok világossá tétele érdekében volt szükség.

2.4. A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény elfogadása

A 2010-ben megalakult új Kormány első döntései között szerepelt az új Polgári Törvénykönyv elfogadásáról szóló 1129/2010. (VI. 10.) kormányhatározat elfogadása. A kormányhatározat kiemelte, hogy korszerű, az európai uniós tagságból származó kötelezettségeknek megfelelő, a külföldi és a hazai jogtudomány és joggyakorlat eredményeit hasznosító törvényt kell alkotni. Az új Kódexnek korszerűsítenie kell a személyi és vagyoni viszonyok magánjogi szabályozását, növelnie kell a jogbiztonságot, meg kell könnyítenie a jogalkalmazók és a jogkeresők eligazodását a természetes és jogi személyek mellérendeltségi viszonyait szabályozó joganyagban. Ugyancsak rögzítette a kormányhatározat, hogy figyelembe kell venni a hatályba nem lépett 2009. évi CXX. törvény hasznosítható megoldásait.

A Kódex-tervezet előkészítésére kormányhatározat elrendelte a Polgári Jogi Kodifikációs Főbizottság, a Szerkesztőbizottság valamint az Operatív Szakmai Bizottság felállítását. Ez utóbbi feladatául az elvi kérdések kidolgozását és a szövegtervezetek indokolással ellátott elkészítését jelölte meg. A Kodifikációs Szerkesztőbizottság feladata az elvi kérdésekben való állásfoglalás, továbbá az Operatív Szakmai Bizottság által előterjesztett javaslatok elfogadása és a javaslatok közötti összhang biztosítása. Ugyancsak rendelkezett a határozat arról, hogy a feladatok kormányzati és közigazgatási koordinálását miniszteri biztos látja el, akit a közigazgatási és igazságügyi miniszter nevez ki, és aki egyben a Főbizottság, a Szerkesztőbizottság és az Operatív Szakmai Bizottság titkára is.

A Kodifikációs Főbizottság és a Szerkesztőbizottság vezetésével Vékás Lajos akadémikus kapott megbízást, a miniszteri biztos feladatára Székely Lászlót nevezte ki a miniszter. A Polgári Jogi Kodifikációs Szerkesztőbizottság tagjai voltak:

- Vékás Lajos akadémikus,
- Kisfaludi András egyetemi tanár,
- Székely László miniszteri biztos,
- Harmathy Attila akadémikus,
- Lábady Tamás, a Pécsi Ítéltábla elnöke,
- Petrik Ferenc, a Legfelsőbb Bíróság nyugalmazott kollégiumvezetője,
- Sárközy Tamás egyetemi tanár,
- Weiss Emília professzor emeritus,
- Zlinszky János professzor emeritus.

A Polgári Jogi Operatív Szakmai Bizottság tagjai voltak:

- Vékás Lajos akadémikus,
- Kisfaludi András egyetemi tanár,
- Székely László miniszteri biztos,
- Csehi Zoltán tanszékvezető egyetemi docens,
- Körös András, a Legfelsőbb Bíróság tanácselnöke,
- Menyhárd Attila tanszékvezető egyetemi docens,
- Wellmann György, a Legfelsőbb Bíróság kollégiumvezetője.

A bizottságok munkáját érdemben segítették: Boros Zsuzsanna (KIM), Gárdos Péter (megbízás alapján), Szilas Péter (KIM).

Az új Ptk.-tervezet elkészítését a kormányhatározat 2011. szeptember 30-i határidőre tűzte ki. A törvénytervezetet 2011 őszén véglegesítette a Szerkesztőbizottság, a Polgári Jogi Kodifikációs Főbizottság pedig 2011. december 16-án fogadta el, illetőleg adta át a Kormánynak.

Az új Polgári Törvénykönyvről szóló javaslatot a Kormány 2012. február 15-én bocsátotta – két hónapos idővel – társadalmi vitára. Bár a beérkezett vélemények alapján a szövegtervezet lényegét illetően nem változott, a törvényjavaslatot a Kormány 2012 júliusában T/7971. számon nyújtotta be az Országgyűlésnek, ami miatt a parlamenti vita 2012 végére csúszott. A Kódeket a 2013. február 11-i zárószavazáson az Országgyűlés 243 igen, 43 nem és 35 tartózkodás mellett fogadta el. Az új Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvényt 2003. február 26-án hirdették ki a Magyar Közlönyben.

2.5. Az új Polgári Törvénykönyv hatálybalépése

Az új Polgári Törvénykönyv hatálybalépésnek időpontja 2014. március 15. A hatálybalépés időpontjáról a Kódex Nyolcadik könyvének 8:4. §-a rendelkezik. A 2012-es javaslatban az szerepelt, hogy a törvény a kihirdetésétől számított egy év elteltével lép hatályba, ami az eredeti kodifikációs ütemezés szerint 2014. január 1. napja lett volna. A Kódex elfogadása a törvényjavaslat benyújtásának csúszása és az országgyűlési vitában nem várt módosító javaslatok miatt 2013. februárra tolódott, ami miatt az eredeti hatálybalépési időpont megváltozott. A Kodifikációs Szerkesztőbizottság elnökének, Vékás Lajos professzornak a javaslatára választott március 15-i hatálybalépési időpont szimbolikus jelentőségű, egyfajta történelmi tisztelgés az 1848. évi XV. tc. előtt, amelynek 1. §-a célul tűzte ki a polgári törvénykönyv megalkotását.

A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvényhez kapcsolódó átmeneti és felhatalmazó rendelkezéseket a 2013. december végén elfogadott 2013. évi CLXXVII. törvény (Ptké.) állapította meg. A Ptké. hatálybalépésének időpontja megegyezik a Ptk. hatálybalépésével, azaz 2014. március 15-vel.

2.6. Az új Polgári Törvénykönyv felépítése, szerkezete

A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény nyolc Könyvből álló kódex, amelynek könyvei részekre, címekre és fejezetekre tagolódnak:

- Első Könyv: Bevezető rendelkezések,
- Második Könyv: Az ember mint jogalany,
- Harmadik Könyv: A jogi személy,
- Negyedik Könyv: Családjog,
- Ötödik Könyv: Dologi jog,
- Hatodik Könyv: Kötelmi jog,
- Hetedik Könyv: Öröklési jog,
- Nyolcadik Könyv: Záró rendelkezések.

3. Az 1959-es és a 2013-as Polgári Törvénykönyv jelentősége

A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény egy olyan korszakban született, amely nem kedvezett piacgazdaságon alapuló polgári jogi viszonyok érvényesülésének. Mindazonáltal a Törvénykönyv – a tervutasításos gazdasági rendszerből, valamint a szocialista tulajdoni és tulajdonosi rendből következő determinációk ellenére – jelentősen merített a klasszikus magánjogi kódexek szerkezeti és tartalmi megoldásaiból. Ennek is köszönhető, hogy az 1959. évi IV. törvény – az idők folyamán szükségessé vált több mint száz módosításának ellenére – időtálló jogalkotásnak bizonyult. A törvény 1960. május 1-től 2014. március 15-ig, azaz több mint 50 évig volt hatályban, sőt egyes szabályait az új Ptk. hatálybalépése után is alkalmazni kell azokra a jogviszonyokra, jogi tényekre és jognyilatkozatokra, amelyek 2014. március 15. előtt keletkeztek és átnyúlnak az új Ptk. alkalmazási idejére is. Az 1959-ben megalkotott törvénytű korszerűségét jól jelzi, hogy az eredetileg a szocialista polgári jogi viszonyok szabályozására szolgáló Törvénykönyv az 1990-es évek elején végrehajtott neutralizáló-depolitizáló hatású módosításokat követően alkalmazhatóvá vált a piacgazdaság áruviszonyainak szabályozására is. Az 1959. évi IV. törvény korszerűsége azzal magyarázható, hogy a kodifikáció előkészítésében európai műveltséggel és kitekintéssel bíró jogtudósok – kiemelten Eörsi Gyula, Világhy Miklós, Kemenes Béla, Csanády György – és gyakorlati szakemberek vettek részt. Az új Polgári Törvénykönyv a szerkezeti újítások ellenére is megőrizte az 1959. évi IV. törvény időtálló jogintézményeit és rendelkezéseit. Az új Ptk. Általános indokolása kiemeli, hogy a törvény mértéktartóan csak ott és annyiban kíván változtatni, ahol és amennyiben ez a gazdasági és

társadalmi viszonyok mai követelményei szerint szükségesnek mutatkozik. Ezen elvi jelentőségű módszertani kiindulópontnak megfelelően az új Ptk. – ahol csak lehetséges – fenntartja az 1959. évi IV. törvény szabályait, és azokat a külön törvények rendelkezéseinek integrálásával és a felsőbb bírósági gyakorlatot normatív formába öntve kiegészíti.

A 2013. évi V. törvénnyel elfogadott új Polgári Törvény jelentőségét a hatályba lépése óta eltelt idő rövideje miatt nehéz elemezni. Az azonban elmondható, hogy a magyar jogalkotásban unikumnak számító terjedelmes kódex jött létre. A nyolc Könyv összesen 1596 §-t, 3968 bekezdést és megközelítőleg 10000 normát tartalmaz. Ez a törvenymű a magyar jogrendszer legnagyobb jogági kódexe, és jelentőségét tekintve is az elsők között helyezkedik el, hiszen a természetes és jogi személyek vagyoni és személyi viszonyait átfogóan szabályozza.

Felhasznált irodalom

- FAZEKAS JUDIT – NÓTÁRI TAMÁS: A magánjog fejlődése és kodifikálása Magyarországon. In OSZTOVITS ANDRÁS szerk.: *Ptk. Nagykommentár*. I. kötet. Budapest, 2014, Opten Kiadó, 15–79.
- GADÓ GÁBOR: Eltérő és egyező álláspontok az új Ptk. előkészítése során. *Magyar Jog*, 2008. 6. sz. 385–398.
- SÁRKÖZY TAMÁS: *A szocializmus, a rendszerváltás és az újkapitalizmus gazdasági civiljoga 1945–2005*. Budapest, 2007, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft.
- VÉKÁS LAJOS: Az új Ptk. Szakértői Javaslatának elvi kérdései. *Magyar Jog*, 2008. 2. sz. 65–76.
- VÉKÁS LAJOS: Bírálat és jobbító észrevételek az új Ptk. kormányjavaslatához. *Magyar Jog*, 2008. 9. sz. 577–590.
- VÉKÁS LAJOS szerk.: *Szakértői Javaslat az új Polgári Törvénykönyv tervezetéhez*. Budapest, 2008, CompLex.

Az 1959. évi IV. törvényhez készült kodifikációs tanulmányok

- BACSÓ JENŐ: A jogképesség és a cselekvőképesség kérdései a Polgári Törvénykönyv tervezetében. *Jogtudományi Közlöny*, 1958. 3–4. sz. 80–89.
- BERNÁTH ZOLTÁN: Az elévülés idejéről a Ptk. tervezetében. *Magyar Jog*, 1958. 5. sz. 137–139.
- CSANÁDI GYÖRGY: A teljesítés szabályai a Polgári Törvénykönyv tervezetében. *Jogtudományi Közlöny*, 1958. 5. sz. 151–158.
- CSANÁDI GYÖRGY: A szerződésszegés a Polgári Törvénykönyv tervezetében. *Jogtudományi Közlöny*, 1958. 6. sz. 206–215.
- CSANÁDI GYÖRGY: Néhány észrevétel a cselekvőképesség szabályozásához a Ptk. tervezetében. *Magyar Jog*, 1958. 7. sz. 200–202.
- DIÓSDY GYÖRGY: Három észrevétel a Ptk. tervezete öröklési jogi részéhez. *Magyar Jog*, 1958. 3. sz. 81–83.
- DOBOS SÁNDOR: A kártérítési kötelelem a Tervezetben. *Magyar Jog*, 1958. 3. sz. 79–81.
- ÉLIÁS JÓZSEF: A Magyar Népköztársaság Polgári Törvénykönyv-tervezetének felelősségi rendszeréhez. *Jogtudományi Közlöny*, 1958. 11–12. sz. 468–478.
- EÖRSI GYULA: A Ptk. rendszerének felelősségi rendszeréről. *Magyar Jog*, 1957. 11. sz. 310–313.
- EÖRSI GYULA: A Polgári Törvénykönyv Tervezetének vitájához. *Jogtudományi Közlöny*, 1958. 1–2. sz. 1–6.
- EÖRSI GYULA: Szocialista polgári jogunk továbbfejlődésének egyes problémái. *Jogtudományi Közlöny*, 1959. 5. sz. 193–204.
- EÖRSI GYULA: A Magyar Népköztársaság Polgári Törvénykönyvének életbelépéséhez. *Jogtudományi Közlöny*, 1960. 6. sz. 312–319.
- FARKAS JÓZSEF: Eljárásjogi észrevételek a Polgári Törvénykönyv tervezetére. *Jogtudományi Közlöny*, 1958. 3–4. sz. 106–112.
- HEGYHÁTI ISTVÁN: Megjegyzések a Polgári Törvénykönyv tervezetének öröklési jogához. *Jogtudományi Közlöny*, 1958. 3–4. sz. 95–105.
- JÓZSA MIHÁLY: A Ptk. tervezet birtokvédelmi rendelkezéseinek hiányosságai. *Magyar Jog*, 1958. 1. sz. 19–20.
- KEMENES BÉLA: A szerződésszegésért való felelősség kodifikációs elvi kérdései. *Jogtudományi Közlöny*, 1955. 12. sz. 738–757.
- KEMENES BÉLA: A többek károkozásának vitás kérdései a Ptk. tervezet tükrében. *Magyar Jog*, 1958. 2. sz. 50–56.
- KEMENES BÉLA: A Ptk. hatálybalépéséről. *Magyar Jog*, 1960. 4. sz. 119–123.
- KERTÉSZ ISTVÁN: Vagyon kárpótlás nem vagyoni hátrányért. *Jogtudományi Közlöny*, 1958. 3–4. sz. 89–95.
- KISS GÉZA: Észrevételek a Magyar Népköztársaság polgári törvénykönyvének bevezető rendelkezéseihez. *Jogtudományi Közlöny*, 1958. 6. sz. 198–206.
- KISS GÉZA: Észrevételek a Magyar Polgári Törvénykönyv tervezete kötelmi jogának általános részéhez. *Jogtudományi Közlöny*, 1958. 7–8. sz. 261–272.

- LAKATOS ANDOR: A Polgári Törvénykönyv Tervezetének biztosítási jogáról. *Jogtudományi Közlöny*, 1958. 6. sz. 215–220.
- MÁDL FERENC: A méltányosság két oldala és a Polgári Törvénykönyv Tervezete. *Jogtudományi Közlöny*, 1958. 5. sz. 159–170.
- NIZSALOVSKY ENDRE: Öröklési jogi gondolatok de lege ferenda. *Magyar Jog*, 1956. 9. sz. 273–277.
- NIZSALOVSKY ENDRE: Az állam javára marasztalás visszatérítés helyett. *Magyar Jog*, 1958. 3. sz. 75–79.
- NIZSALOVSKY ENDRE: A Ptk. tervezet és a tisztességtelen verseny. *Magyar Jog*, 1958. 12. sz. 360–365.
- SZELÉNYI JÓZSEF: Megjegyzések a Ptk. tervezetének öröklési jogi részéhez. *Magyar Jog*, 1958. 3. sz. 83–85.
- SZTODOLNIK LÁSZLÓ: A Ptk. és a bíró. *Magyar Jog*, 1959. 10. sz. 302–307.
- UJLAKI LÁSZLÓ: Gondolatok az elévülésről a Ptk. tervezetével kapcsolatban. *Magyar Jog*, 1958. 2. sz. 47–49.
- VILÁGHY MIKLÓS: A túlélő házastárs öröklésének kérdései a Ptk. tervezetében. *Magyar Jog*, 1958. 4. sz. 112–115.
- VILÁGHY MIKLÓS: Az öröklési jog elvi kérdései a Polgári Törvénykönyv tervezetében. *Jogtudományi Közlöny*, 1958. 5. sz. 142–151.
- VILÁGHY MIKLÓS: A tulajdonjog formái és a szocialista jogrendszer tagozódása. *Jogtudományi Közlöny*, 1959. 5. sz. 204–213.
- VILÁGHY MIKLÓS: A polgári jog szocialista elveinek alakulása a felszabadulás óta. *Jogtudományi Közlöny*, 1960. 7–8. sz. 349–361.
- WEISS EMÍLIA: Megjegyzések a Ptk. tervezetének 316. §-ához. *Magyar Jog*, 1957. 11. sz. 313–318.
- WEISS EMÍLIA: A forgalombiztonság védelme a Ptk. tervezetében. *Magyar Jog*, 1959. 5. sz. 147–152.
- ZOLTÁN ÖDÖN: A jogellenes károkozásért való felelősség a Ptk. tervezetében. *Magyar Jog*, 1957. 10. sz. 280–285.
- ZOLTÁN ÖDÖN: Ismét a Ptk. tervezetének felelősségi rendszeréről. *Magyar Jog*, 1958. 4. sz. 109–112.
- ZSEMBERY ISTVÁN: A kártérítés néhány kérdése a Ptk. tervezetében. *Magyar Jog*, 1958. 2. sz. 49.
- ZSEMBERY ISTVÁN: A tévedés menthetősége a Ptk. tervezetében. *Magyar Jog*, 1958. 4. sz. 112–113.